

A m. kir. Kúria jogegységi tanácsának 91. számú polgári döntvénye.

A m. kir. Kúria jogegységi tanácsa kimondta, hogy „ingatlan haszonélvezetének (1881: LX. t.-c. 208. §-a) vagy a tulajdonost megillető hasznainak (24.000/1929. I. M. számú rendelet 32. §-a) végrehajtási zár alá vétele esetén az érdekelt hitelezők beleegyezése nélkül és a 34.000/1931. I. M. számú rendelet 6. §-ának esetén kívül is helye lehet annak, hogy a zárlati jövedelemnek meghatározott része a végrehajtást szenvedő és háznépe létfenntartási költségeinek fedezésére fordíttassék és ebből a célból a végrehajtást szenvedőnek rendelkezésére bocsáttassék.

Ilyen intézkedést csak akkor lehet tenni, ha enélkül a végrehajtást szenvedőnek és háznépének a létfenntartása nem lenne biztosítva. A végrehajtást szenvedőnek az említett célból rendelkezésére bocsátandó összeget a bíróság ebben az esetben is az élet fenntartásához multhatatlanul szükséges és a szokásos zárgondnoki díjak mértékét lényegesen meg nem haladó mértékre köteles korlátozni.”

A jogegységi határozat indokolása ismerteti azokat az elmentéses bírói döntéseket, melyek a jogegységi kérdés felvetésére okot adtak. Először azokat a határozatokat sorolja fel, melyek lényegileg a jogegységi döntés értelmében oldották meg a jogvitát, majd azokat a bírói végzéseket, melyek ellenkezőleg, megtagadták a jogegységi határozatban körülírt esetben a végrehajtást szenvedő és családja részére a zárlati jövedelemből a tartás céljára szükséges készpénz, illetve természetbeni járandóság kiadását.

A jogegységi határozattal egyező bírói döntések indoklása igen tarka képet mutat. Látszik, hogy a bíróságok keresik értelmezési tevékenységük keretében azt a törvényen alapuló megoldást, mely emberiességi és társadalmi szempontból a végrehajtást szenvedő és családjának eltartását lehetővé teszi. Egyes döntések egyszerűen a bírói gyakorlatban kialakult jogszabályra hivatkoznak. Másik döntés hivatkozik arra, hogy elutasító döntés esetében a végrehajtást szenvedő és családjának megélhetése nem lenne biztosítva, mivel pedig a végrehajtási törvény is szab „a végrehajtást szenvedő megélhetése céljából bizonyos végrehajtási mentességeket” és „módot arra arra”, hogy *bizonyos* összegek a foglалás alól mentesek maradjanak, a bíróság a tartási kérelmet „jogszerűnek és méltányosnak” találta. Az összeget az 1908: XLI. t.-c. 12. §-a (munkabér mentessége) analógiájára napi öt pengőben állapította meg. A kifejezések mutatják, hogy ez a döntés a törvény általános szelleméből és a méltányosságból fakadt és nem a törvény szigorú értelmezéséből a bíró az emberiességi és méltányossági tekintetek nyomása alatt új men-

tességet állapított meg és ezt érzi is. Egy másik végzés 12 katasztrális földet mentesít a zárlat alól tartási célra, egy másik havi 4 métermázsza búzát vagy annak ellenértékét utalta ki, másik a végrehajtást szenvedő lakásának albérletbe adásából eredő jövedelmet mentesíti. A határozatok részben utalnak a végrehajtási törvény egyes mentességeinek analógiájára, melyek határozott pénz összeget, bizonyos időre szóló élelmiszer, stb. mentességét mondják ki a végrehajtást szenvedő és családjának megélhetése biztosítása céljából, majd a 34.000/1931. I. M. 6. §-ára hivatkoznak, mely tulajdonképpen e gyakorlat kialakulására vezetett és amely rendelkezés lehetővé tette az esetben, ha a végrehajtást szenvedő a zárgondnok, a zárgondnoki díjnak megfelelő összegnek a végrehajtást szenvedő tartására való kiutalását. — Egyes határozatok csak más tartozások kielégítése után fenmaradó összegből utalják ki, mások feltétlenül.

Az összegszerűség kérdésében vizsgálják a tartásdíjak megállapításánál irányadó körülményeket, az egyéb jövedelmet, a munkaképességet, a családi állapotot, a társadalmi állást stb. Egy határozat a tisztviselői fizetések mentességének analógiájára ezt a tartásra fordítandó összeget, illetve maximumát évi 2000 pengőben határozza meg.

A jogegységi döntéssel ellentétes megtagadó határozatok arra hivatkoznak, hogy a 34.000/1931. I. M. rendelet 6. §-a csak az esetben alkalmazható, ha végrehajtást szenvedő a zárgondnok és épen a rendelet ezen intézkedéséből következik, hogy más esetben, ha külön zárgondnok van, aki a zárlati jövedelem terhére díjat kap, nem alkalmazható, az ingó foglalási mentesség is csak egy hónapi élelmiszerre vonatkozik és a végrehajtási törvények, valamint a 24.000/1929. I. M. számú rendelet határozottan megszabja, hogy kiknek részére kell a zárlati jövedelmet sorozni.

A jogegységi határozat a fent szószerint közölt módon döntötte el a vitás kérdést. Az emberiesség, a társadalmi célszerűség, a gazdasági érdekek szempontjából helyesnek tartjuk a döntést. Elsősorban a mai nehéz viszonyok mellett az ember és családvédelem, a lehető legtöbb embernek a nyomortól, a zülléstől való megmentése a fontos. Az indokolás hivatkozik arra, hogy a 34.000/1931. I. M. számú rendeletből következik a törvényhozónak az a szándéka, hogy a végrehajtást szenvedő és családjának tartást akart biztosítani, ez a cél pedig függetlenül attól fenáll, hogy a végrehajtást szenvedő a zárgondnok vagy nem. A rendelkezés nem zárgondnoki munkásságot akar jutalmazni, mert határozottan utal az összegszerűség kérdésében a tartási rendeltetésre. A csődtörvény 5. §-a, mely a vagyonbukott eltartására szükséges összeg megállapítását a hitelezők beleegyezésétől teszi függővé, itt nem alkalmazható, hiszen itt nem

vagyonbukotról van szó, „esetleg” az összes tartozások kiegyenlítésére van fedezet és a kényszeregyességi eljárásban is igénye van a közadósnak a tartására szükséges összeg szabad felhasználására. A 24.000/1929. I. M. számú rendelet csak a zárlati jövedelem felosztását szabályozza, de nem azt, hogy mi mentes a zárlat alól, mi nem kerül a felosztandó tömegbe.

Nem foglalkozom külön az indokolás fenti érveivel, mert a határozat anyagilag igazságos és méltányos. Szerény véleményem szerint elegendő lett volna a 34.000/1931. I. M. számú rendeletnek az előbb ismertetett analógiájával érvelni, mert bár ellenkező magyarázat is lehetséges, de a célszerűség és méltányosság szempontjai az értelmezésnél figyelembe veendő szempontok. Észrevételeim bizonyos jogszabálytani szempontokra vonatkoznak. Az indokolás olyan általános értelmezési kijelentéseket tartalmaz, melyeknek az eseten túlmenő jelentőséget lehet tulajdonítani. Tudom és magam is több ízben kifejtettem jogszabálytani fejtegetések keretében, hogy nem lehet a gyakorlatban törvényhozás, jogalkotás és jogalkalmazás között éles határvonalat vonni. A jogalkalmazás az értelmezés eszközeivel az egyes eseti döntések útján való lassú szerves jogfejlesztés. Enélkül nincs is egészséges jogalkalmazás, bíraskodás. Az a bíraskodás, amely tisztán a törvény betűin rágódik életismeret és jogsugalom nélkül, elidegeníti a közönséget a jogtól, a jogszabályt az élet igazságától. Lehet vitatkozni arról, hogy az alkotmányunk szerint ma fenálló államhatalmak elválasztásának rendszere helyes-e vagy nem. Tény azonban, hogy alkotmányunk a bírói és törvényhozási hatalom elválasztásának alapján áll. A bírói jogalkalmazás jogfejlesztés, lassú szokásjogi törvényalkotás ugyan, de csak *hatásában, öntudatlanul és nem célkitűzésként, tudatosan*. Magam részéről megnyugtatóbbnak tartanám a magánjog területén bizonyos bírói döntvényjogalkotást, a szapura rendeleti jogalkotásnál. De a bírónak az a lelki beállítottsága, hogy őt a törvény köti és ő csak a jogot alkalmazza, igen fontos lélektani hatásokkal jár, megóvjaa a jogalkalmazást a szubjektív véleményektől, az egyéni világnézeteknek, a politikai felfogásnak a törvénykezésbe való behatolásától. Formadat — ebben az esetben — esse rei.

E talán túlságosan általános fejtegetések csak azért jutottak kifejezésre, mert a jogegységi határozat indokolása a végrehajtási mentességek tekintetében egy olyan értelmezési szabályt állít fel, amely akaratlanul messzemenő következtetésekre adhat alapot a jogalkalmazás terén, mely következtetéseket levonni a határozat nem akart. Ugyanis a határozat azt mondja, hogy a végrehajtási törvények nem merítik ki a végrehajtási mentességeket és így azok analógia útján kiterjeszthetők, mert nem olyan kivételes szabályok, ahol kiterjesztő értelmezésnek nincs helye.

A kiterjesztő értelmezésnek alapja az indokolás szerint *a cél és a védelemre jogi igényt tartó érdek azonossága*. Va gyis az indokolás szerint analógia útján, célazonosság fenforgása esetén a bírói gyakorlat állapíthat meg mentességeket, melyek a törvényben és rendeletekben felsorolva nincsenek. Ezt az értelmezési szabályt nem osztom. A végrehajtási törvénynek mentességi szabályai úgy nevezett „pozitív” szabályok, melyek pontosan körülírják milyen esetben, milyen pénzösszeg, a fizetésnek milyen része stb. mentes. A felsorolás nem példálódzó, hanem kimerítő. *Ilyen új pozitív szabályt a bírói gyakorlat analógia útján meg nem állapíthat*, épen úgy, mint nem állapíthat meg új házassági bontóokot, gondnokság alá helyezési esetet, közjegyzői okirati vagy más ügyleti formát az ügylet érvényességi kellékeül.

Ha szociális szempontból új végrehajtási mentesség megállapítása szükséges, a mai törvényhalmaz és rendeleti felhatalmazások során ezt a törvényhozó hatalom könnyen megteheti, amint a felhatalmazás rendeletek épen a végrehajtási jog terén lényeges változtatásokat tettek és épen az említett 34.000/1931. I. M. számú rendelet rendelkezése az, mely a jogegységi határozatban eldöntött jogi kérdést is felvetette.

Ifj. Dr. Szigeti László.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései.

A Kúria jogegységi tanácsának 91. számú polgári döntvényéről már előző számunkban megemlékeztünk. Ez a döntvény megerősíti azt az eddig is nagyban-egészben uralkodónak mondható gyakorlatot, amely a végrehajtást szenvedőt a *zárlati jövedelemből tartásban* részesítette. Időközben nyilvánosságra kerültek az indokok is. A kiinduló pont ugyanaz, mint a 83. sz. jogegységi döntvényé: a végrehajtási törvény és az azt kiegészítő további törvények nem sorolják fel kimerítően a végrehajtás alóli mentességeket és így lehet végrehajtás alóli mentességet a cél és a védelemre igényt tartó jogi érdek azonossága esetén joghason-szerűség útján konstruálni és az írott jogszabályban megjelölt esettől egy vagy más tekintetben eltérő esetre alkalmazni. A Kúria a 34.000/1931. I. M. sz. rendelet 6. §-ának 2. bekezdését veszi alapul, amely a zárgondnoki tennivalókkal megbízott végrehajtást szenvedőt a bíróság hozzájárulásával feljogosítja, hogy a zárlati jövedelemnek a szokásos zárgondnoki díjak mértékét lényegesen meg nem haladó részét az életfenntartásához mulhatatlanul szükséges mértékig a saját és háznépe létfenntartási költségeinek fedezésére fordítsa. A jogegységi tanács szerint az